

120E

کد کنترل

120
E

دفترچه شماره (۱)
صبح جمعه
۹۸/۱۲/۹

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
سازمان سنجش آموزش کشور

«اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می شود.»
امام خمینی (ره)

آزمون ورودی دوره دکتری (نیمه‌تمهیز) – سال ۱۳۹۹

رشته تاریخ و تمدن ملل اسلامی – کد (۲۱۳۲)

مدت پاسخ‌گویی: ۱۲۰ دقیقه

تعداد سؤال: ۹۰

عنوان مواد امتحانی، تعداد و شماره سوالات

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره
۱	مجموعه دروس تخصصی: زبان عربی – تاریخ و تمدن ملل اسلامی	۹۰	۱	۹۰

این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

حق چاپ، تکثیر و انتشار سوالات به هر روش (الکترونیکی و...) پس از برگزاری آزمون، برای تعلیمی اشخاص حقیقی و حقوقی تنها با مجوز این سازمان مجاز می‌باشد و با متخلفین برای مقررات رفتار می‌شود.

۱۳۹۹

* داوطلب گرامی، عدم درج مشخصات و امضا در مندرجات جدول ذیل، بهمنزله عدم حضور شما در جلسه آزمون است.

اینجانب ..... با شماره داوطلبی ..... با آگاهی کامل، یکسان بودن شماره صندلی خود را با شماره داوطلبی مندرج در بالای کارت ورود به جلسه، بالای پاسخ‌نامه و دفترچه سوالات، نوع و کد کنترل درج شده بر روی دفترچه سوالات و پائین پاسخ‌نامه‌ام را تأیید می‌نمایم.

امضا:

■ عین الأصح و الأدق في الجواب للترجمة أو التعریف أو المفهوم (۱۰-۱)

۱- عین الخطأ في المفهوم:

- ۱) « هل لنا من شفاء فیشفعوا لنا »: آیا برای ما شفیعانی هستند تا ما را شفاعت کنند؟
- ۲) « لا تطغوا فيه فیحٌ عليكم غضبی »: در آن از حد و اندازه مگذرید که غصب من بر شما فروود آیدا
- ۳) « لولا أخْرَتْنِي ... فَاصْدُقَ وَ أَكْنُ من الصالحين »: چرا آجل مرا به تأخیر نینداختی ... تا صدقه دهم و از صالحان باشم!
- ۴) « لَمَا يَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَ يَعْلَمُ الصابِرِينَ »: خداوند هنوز کسانی را که از شما جهاد کردند و صبر پیشه نمودند، مشخص نکرده است!

۲- « ويحك! إن لكل أجل وقتاً لا يدعوه، و سبباً لا يتجاوزه، فلا تقد لممثل هذه الكلمات، فإنما نفت الشيطان على لسانك! ». عین الصحيح: واى بر تو!

- ۱) هر اجلی را زمانی است که از آن پیش نمی‌افتد، و سببی است که از آن درنمی‌گذرد، پس به چنین سخنانی باز نگرد، که آن فقط شیطان بود که بر زبانت دمید!
- ۲) هر سرسیدی را اجلی است معین که از آن نمی‌گذرد، و سببی دارد که از آن تجاوز نمی‌کند، پس چنین کلماتی دیگر باز نگردد، چه آن دمیدن شیطان می‌باشد بر زبان توا
- ۳) هر مهلتی را زمانی است معین که از آن نمی‌گذرد، و علتی است که از آن عبور نمی‌کند، پس دیگر این چنین سخن مگو، که این شیطان بود که چنین حرفی را بر زبانت جاری ساخت!
- ۴) هر زمانی را مهلتی است که از آن تجاوز نمی‌کند، و علتی است که از آن درنمی‌گذرد، پس بار دیگر به مثل این کلمات باز نگرد، زیرا تنها شیطان است که بر زبانت دمیده است!

۳- « أنا لا أحب أن أخدع نفسي عن نفسي، كما لا أحب أن أخدع الناس عنها! ». عین الصحيح في المفهوم:

- ۱) من دوست ندارم درباره نفس خویش خودم را فریب دهم، همچنانکه دوست ندارم مردم را گمراه کنم!
- ۲) من دوست ندارم خودم به خودم دروغ بگویم، چنانکه دوست ندارم دیگران را درباره خود گمراه کنم!
- ۳) من تمایلی ندارم از خودم به خودم نیرنگ بزنم، همانطور که دوست ندارم دیگران را فریب دهم!
- ۴) من میل ندارم به خودم دروغ بگویم، چنانکه دوست ندارم دیگران درباره آن دروغ بگویند!

-۴ «و من لا يغفض عينه عن صديقه و عن بعض ما فيه، يمْتَ و هو عاتِ!»:

- ۱) هر آنکس که از دوست خود و از برخی عیوبی که در اوست چشم پوشی نکند، در حال سرزنش کردن می‌میرد!
- ۲) هر کس چشمان خود را بر عیوبهایی که در بعضی دوستان وی است نبندد، در حال عتاب از دنیا می‌رود!
- ۳) آنکه بخاطر دوست خویش از بعضی عیوبی که در اوست اغماض نکند، در حالی می‌میرد که سرزنش کننده استا
- ۴) هر که چشم خویش را از عیوبهایی که در دوست خود می‌بیند اغماض نکند، درحالی از دنیا می‌رود که عتاب کننده است.

-۵ «و لو رأته في نار مسيرة ثم استطاعت، لزالت فوقها حطبا!»:

- ۱) اگرچه مرا در حال سوختن در آتش ببیند، توانایی دارد هیزم آن را اضافه کند!
- ۲) هرگاه مرا افروخته در آتشی ببیند، سپس اگر بتواند هیزم بر آن می‌گذارد!
- ۳) چنانچه مرا در آتش سوزان بیند، می‌تواند هیزم آن را افزون سازد!
- ۴) اگر مرا در آتشی افروخته بیند و بتواند، هیزم بر آن می‌افزاید!

-۶ «و وضع النَّدَى فِي مَوْضِعِ السَّيْفِ بِالْعَلَا مَضْرُ، كَوْضُعِ السَّيْفِ فِي مَوْضِعِ النَّدَى!». عین غيرالمناسب لمفهوم البيت:

- ۱) گرچه احسان نکوست از کرم و بیش ظلم باشد به غیر موضع خویشا
- ۲) نیکی از در محل خود نبود
- ۳) نیکی کنی بجای تو نیکی کنند باز ور بدم کنی بجای تو از بدتر کندا
- ۴) نکوئی با بدان کردن بجای نیک مردان!

-۷ «من يزرع الشوك لا يحصد به العنب!». عین الأكثر مناسبة (معنی و لفظاً):

- ۱) از نی بوریا شکر نخوری!
- ۲) بدی را بد بود آخر مكافات!
- ۳) ز زمین شوره سنبل بر زیابد!
- ۴) خرما نتوان خورد از این خار که کشتبیم!

-۸ «چگونه می‌توان با چیزی که در وجودش نیازمند تو است، بر تو استدلال کرد!»:

- ۱) كيف الاستدلال بوجودك بما مفترض إلى وجودك!
- ۲) كيف يستدل عليك بما هو في وجوده مفترض إليك!
- ۳) كيف يمكن الاستدلال عنك بواسطة التي تحتاج إليك!
- ۴) كيف تستطيع أن تستدل بوجودك بمن هو تحتاج إلى وجودك!

۹ - « مسأله اسلام در بینش معتقدانش، از رهبری گرفته تا رهروی، مسأله دعوی است زنده و پویا در همه سطوح!»:

۱) فی معتقد المؤمنین بالإسلام، إِنَّه مسأله الدّاعوة الحية التّشیطة علی سطح القاعدة حتی القيادة و علی جميع الأصعدة!

۲) فی وعي المؤمنين بالإسلام، إِنَّه مسأله الدّاعوة الحية التّشیطة علی سطح الرّعیم حتی القاعدة و علی جميع السطوح!

۳) إِنَّ مسأله الإسلام في معتقد المعتقدين به و علی سطح الرّعامة حتی التّبعية، إِنَّها مسأله دعوة نشطة و حيّة علی جميع السطوح!

۴) إِنَّ مسأله الإسلام في وعي المؤمنين به علی مستوى القيادة حتی القاعدة، هي مسأله دعوة نشطة و متحركة في كلّ صعيد!

۱۰ - « نفوذ و توسيعة دانش و فرهنگ اسلامی در اروپا، یکی از عوامل اصلی ظهور رنسانس در قرن ۱۵ بوده است!»:

۱) كان نفوذ و انتشار العلم و الثقافة الإسلامية في أوروبا أحد العوامل الرئيسية لحدوث التّهضمة العلمية في القرن الخامس عشر!

۲) إن نفوذ و توسيع العلم و الثقافة الإسلامية في بلاد أوروبا كان من العوامل الأصلية لبروز التّهضمة الثقافية في القرن الخامس عشر!

۳) كان لنفوذ و توسيع العلوم و الثقافات الإسلامية في أوروبا العامل الرئيسي لإيجاد الانبعاث الثقافي في القرن الخامس عشر!

۴) إن التّفود و النّشر للعلم و الثقافة الإسلامية في أوروبا هو العامل الأصلي في حصول الانبعاث الثقافي في القرن الخامس عشر!

■ ■ عین المناسب للجواب عن التشكيل (۱۱-۱۳)

۱۱ - «كم الساعة الآن و كم دقیقة انتظرتني؟ الساعة الآن الثانية إلا خمس دقائق!». عین الخطأ:

۱) الساعة . الآن . انتظرت . خمس . دقائق

۲) كم . الساعة . دقیقة . انتظرت . الثانية

۳) كم . دقیقة . انتظرت . الساعة . خمس

۴) دقیقة . الآن . انتظرت . الثانية . خمس

١٢ - عین الصحيح:

- ١) اخْفَضْ لَهُمْ جَنَاحَكَ وَ الْأَنْجَانِكَ وَ اسْطُو لَهُمْ وَجْهَكَ،
- ٢) وَ آسِ بَيْنَهُمْ فِي الْلَّحْظَةِ وَ النُّظْرَةِ، حَتَّى لا يَطْمَعَ الْعَظِيمَاءُ فِي حَيْفَكَ لَهُمْ،
- ٣) وَ لَا تَبْأَسِ الصُّعْدَاءُ مِنْ عَذَالَكَ عَلَيْهِمْ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُسَأَلُكُمْ مَعْشَرَ عِبَادَةِ،
- ٤) عَنِ الصَّغِيرَةِ مِنْ أَعْمَالِكُمْ وَ الْكَبِيرَةِ، وَ الظَّاهِرَةِ وَ الْمَسْتُورَةِ، فَإِنْ يُعَذَّبْ فَإِنَّمَا أَظَلَّمُ!

١٣ - عین الخطأ:

- ١) يُقَالُ إِنَّ الْمَرَادَ بِهَذِهِ الْأَلْيَةِ نَصْمِينُ الْإِسْتِعَانَةَ،
- ٢) وَ مَنْ تَرَكَ هَذِهِ الْأَلْيَةَ فِي صَلَاةِ بَطْلَتِ الصَّلَاةُ،
- ٣) سَوَاءَ كَانَتْ قَرْضًا أَوْ نَفْلًا، كَمَا يَجْبُ الْجَهْرُ بِهَا وَ لَا يَجُوزُ الْخَفْتُ،
- ٤) إِلَّا أَنْ جَمِيعَ هَذِهِ الْمَسَائِلِ خَلَفَ فِيهَا بَيْنَ الْفُقَاهَاءِ!

■ عین الصحيح عن الإعراب و التحليل الصرفی (١٤-١٨)**١٤ - «فَكَيْفَ تَتَقَوَّنُ، إِنْ كَفَرْتَ، يَوْمًا يَجْعَلُ الْوَلَدَانَ شَبَيْهًا». عین الصحيح:**

- ١) يَوْمًا: مفعول به لفعل «تَتَقَوَّنُ» و متعلقة بجملة «يَجْعَلُ...» و الرابط محفوظ، تقديره «يَجْعَلُ فِيهِ...»
- ٢) الْوَلَدَانُ: اسم مثنى مذكر، و فاعل لفعل «يَجْعَلُ» و مرفوع بالألف، و «شَبَيْهًا» مفعول به و منصوب
- ٣) شَبَيْهًا: جمع «شَبَيْبٌ» و صفة مشبهة و لا مؤنة له على وزن فعلاء، و نعت و منصوب بالتبعية
- ٤) تَتَقَوَّنُ: فعل مضارع من باب تفعل، لفيف مفروق و له إيدال الواو إلى الناء ثم إدغام الثناءين

١٥ - «إِذَا أَنْتَ رَمَيْتَ بِعَدَوَةٍ فَلَا تَبْأَسْ!». عین الصحيح:

- ١) تَبْأَسْ!: فعل مضارع مجرد ثلاثي، و مبني على الفتح لوجود نون التوكيد الثقيلة و مجزوم محلًا بحرف «لا» الناهية و فاعله ضمير النون البارز
- ٢) أَنْتَ: ضمير منفصل مرفوع و نائب الفاعل و في محل رفع، و هو مبدل من ضمير الناء المثقل، و الجملة فعلية و في محل جر، مضاد إليه
- ٣) رَمَيْتَ: فعل ماضٍ مبني للمجهول أو مبني للمفعول، و نائب فاعله ضمير الناء البارز، و الجملة فعلية و خبر و في محل رفع
- ٤) إِذَا: اسم غير متصرف من أدوات الشرط الجازمة، و ظرف غير متصرف أو مفعول فيه للزمان، متعلقه فعل «رميَتْ»

- ١٦ - «لو أنهم كانوا يلقون مثل ما ثلاثي، لكانوا في المضاجع مثنا!». عين الصحيح:
 ١) يلقون، ثلاثي: مضارع من باب مفاعة، معنٰى و لفيف مفروق، إعلاله بالحذف
 ٢) كانوا: اسمه ضمير الواو، خبره (الأولى): يلقون؛ (الثانية): في المضاجع
 ٣) المضاجع: منتهي الجموع و من نوع من الصرف، و منعوت للنعت «مثنا»
 ٤) مثل: الأولى: مفعول به و منصوب؛ الثانية: خبر «كان» المفرد و منصوب
- ١٧ - «أعزز بنا وأكف، إن دعينا يوماً إلى نصرة من يلينا!». عين الخطأ:
 ١) أكف: فعل جامد لإنشاء التعجب على وزن الأمر، مبني على حذف حرف العلة، فاعله الضمير المستتر فيه وجوباً تقديره «أنت»
 ٢) أعزز: فعل جامد لإنشاء التعجب على وزن الأمر، مضاعف و ممتنع الإدغام، فاعله ضمير «نا»
 المجرور في اللفظ بالباء الزائدة، و الجملة فعلية
 ٣) يلي: فعل مرفوع بضمّة مقدّرة و فاعله الضمير المستتر فيه جوازاً تقديره «هو» و الجملة فعلية
 و صلة للموصول «من» و عائدتها الضمير المستتر
 ٤) دعينا: فعل ماضٍ مجرد ثالثي و مبني للمجهول أو للمفعول، معنٰى و ناقص و إعلاله بالقلب، نائب
 فاعله ضمير «نا» البارز، و الجملة فعلية و شرطية
- ١٨ - «ولم أز كالمعروف، أثنا مذاقه فحلوة، و أثنا وجهه فجميل!». عين الخطأ:
 ١) أثنا: حرف شرط و تفصيل، مذاق: مصدر مبهمي و مبتدأ و مرفوع و خبره المفرد «حلوة» و اقترانه
 بالفاء واجب
 ٢) كالمعروف: الكاف اسم بمعنى «مثل» مفعول به و منصوب محلأً لفعل «أز»، المعروف: اسم
 مفعول و مضاد إليه و مجرور
- ٣) أز: مضارع من مزيد ثالثي (باب إفعال)، معنٰى و ناقص، و له إعلال حذف الهمزة وجوباً، مجزوم
 بحذف حرف العلة
- ٤) لم أز: «لم» حرف نفي و نقل، «أز»: للمتكلّم وحده من فعل مجرد ثالثي، فاعله الضمير المستتر
 فيه وجوباً تقديره «أنا» و الجملة فعلية

■ ■ عين المناسب للجواب عن الأسئلة التالية (١٩ - ٣٠)

- ١٩ - عين الصحيح للفراغ: إن المصدر «إنمار» مأخوذ من مادة .....
 ١) «يمر» و لا غير
 ٢) «يمز» أو «متر»
 ٣) «أمر» و لا غير
 ٤) «أمر» أو «ومر»
- ٢٠ - «عداء - أرزاء - عداء - مبرأة». عين الصحيح في الأوزان:
 ١) فعلة . فعلاً . فعلاً . مفعلة
 ٢) فعلة . فعال . فعال . مفعلة
 ٣) فعال . فعال . فعلاً . مفعال
 ٤) فعال . فعال . فعلاً . مفعال

٢١ - عین ما کلمه معنou من الصرف:

- ٢) بلخ . لیالی . حمزہ
- ٤) هند . جووعی . مناذرة

١) طوس . حضر موت . ارمیل

٣) شوش . ٹلاٹ . تلفزیون

٤ - عین الصحيح فی التصغیر:

- ٢) مُوقظ ← مُويقظ / مَوْعِد ← مُوعِد
- ٤) شمس ← شُمسة / مَرِيم ← مُرِيم

١) مِيعاد ← مُبِيِعَد / شاعر ← شُويعر

٣) أرض ← أَرْضَة / أحلى ← أَحْلَى

٥ - لولا أن من الله علينا». عین الصحيح فی نوع «أن»:

- ٢) زائدة للتاكيد
- ٤) مفسّرة لما قبلها

١) موصول حرفي

٣) مخففة من النقلة

٦ - عین «كم» لامکن أن تكون استفهامیة:

- ٢) كم ساعٍ بينكم في الصفة!
- ٤) كم طالعت من كتب مفيدة!

١) كم إجابة أجبت حتى الآن!

٣) كم بشرى أبشرتكم بها!

٧ - عین الخطأ فی جواب الشرط:

١) إن فُمت بهذا المعنى المحمود فوالله تلهج الألسنة بذكرك!

٢) إن تخلص الله العمل والله يُضاغعُ لك الأجر أضعافاً!

٣) الكتاب والله إن تطالعه فهو خير جليس!

٤) والله إن انقيتم ليجعلن الله لكم مَرْجَأً!

٨ - عین الخطأ (فی باب العدد):

١) متى تُعيد لي ألف التومان الذي أسلفته إليك من قبل؟

٢) متى تُعيدين لي الاثني عشر كتاباً الذي أعرتها إليك؟

٣) إني لم أطالع حتى الآن الإحدى و العشرين مقالة التي استعرتها من المكتبة!

٤) إني لم أطالع الكتب الثلاثة و الخمس مقالات التي استعرتها من المكتبة حتى الآن!

٩ - عین الواو لا تكون إلا معية:

١) كل طالب و جهده متلازمان في العمل!

٢) إن الله يرزقنا و إياكم لو كنا كادحين!

٣) نجحْ و الشتتين من زميلاتي في الامتحان!

٤) بعد غياب الشمس طلع النجم و القمر في السماء!

١٠ - عین الخطأ (فی باب الاختصاص):

٢) علي أيها البطل يعوّل في القتال!

١) عليكم معاشر الطلبة نعتمد!

٤) بنا رجال الغد تتعلق آمال الأمة!

٣) عليهم الأبطال تعتمد الأمة!

۲۹- عین الخطأ (في باب النزارع):

- (۲) قامت و قعدن المؤمنات في الصلاة!
 (۴) جاهدوا و انتصر المسلمون في طريق الحق!

۳۰- عین الخطأ للفراغ: «سيفوز طلبة الصف بجوائز و لا سيما ... منهم!»

- (۱) المجد
 (۲) المجد
 (۳) المجدون
 (۴) المجدّين

۳۱- کدام گزینه درباره «سلاجقه روم» درست است؟

- (۱) نخستین امیر سلاجقه روم سلیمان شاه بن قتلمش بود و امیران این حکومت از ۴۶۷ تا ۷۰۷ ق. حکمرانی کردند.
 (۲) سلسله‌تبار سلاجقه روم به تُش بن آلبارسلان می‌رسد و امیران این شاخه سلاجقه از ۴۷۰ تا ۵۱۱ ق. حکمرانی کردند.
 (۳) سلاجقه روم به نیابت از سلطان طغرل سلجوقی از ۴۶۰ ق. تا اواخر سده هفتم حکومت کردند و نخستین امیرشان قتلمش بود.
 (۴) مؤسس حکومت سلاجقه روم آلبارسلان بود که در ۴۶۳ ق. امیراطور بیزانس را شکست داد و چانشینانش تا ۶۹۹ ق. حکمرانی کردند.

۳۲- با شکست سپاه صفوی از سپاه عثمانی در نبرد چالدران کدام منطقه از قلمرو دولت صفوی جدا و به قلمرو دولت عثمانی ضمیمه گردید؟

- (۱) بغداد
 (۲) گرجستان
 (۳) تبریز
 (۴) دیاربکر

۳۳- کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) القاص میرزا برادر شاه عباس و والی شیروان بر ضد او شورید و به سلطان عثمانی پیوست.
 (۲) القاص حاکم شیروان و برادر شاه طهماسب بود و پس از خیانت به او، به سلطان عثمانی پیوست.
 (۳) سام میرزا برادر شاه طهماسب و حکمران خراسان همراه عثمانی‌ها به دیسیسه‌چینی ضد برادرش پرداخت.
 (۴) در حمله سپاه عثمانی به فرماندهی سلطان سلیمان به آذربایجان القاص میرزا برادر شاه طهماسب او را همراهی کرد.

۳۴- با کدام اقدام امویان اصل مشورت و مشارکت سیاسی در جامعه اسلامی برای همیشه منتفی گردید؟

- (۱) موروشی کردن خلافت
 (۲) سیاست تفضیل عرب بر موالی
 (۳) کوتاه کردن دست همه قبایل یمنی از قدرت
 (۴) سرکوب همه قیام‌ها و جنبش‌های سیاسی

۳۵- پس از مرگ یزید بن معاویه و کناره‌گیری معاویه بن یزید بن معاویه از خلافت، امویان با هم پیمانی با کدام نیروی سیاسی - اجتماعی توانستند همچنان مستند قدرت و خلافت را در انحصار خود گیرند؟

- (۱) مردم شام
 (۲) قبایل عدنانی
 (۳) قبایل یمنی
 (۴) موالی ایرانی و غیرایرانی

۳۶- رسول خدا (ص) چه زمانی و چرا فرمودند: «خدا مرا برای فراهم ساختن دنیا و دل بستن به آن مبعوث نکرده، بلکه مرا فرستاده تا پیام او را برسانم و به سوی او رهبری کنم»؟

- (۱) پس از گسترش دعوت در مکه، حبسه و طائف و نگرانی قریش از آن

(۲) پس از دعوت همگانی که قریش پیشنهاد مال به او دادند تا دست از دعوت بردارد.

(۳) پس از دعوت عشیره اقربین که نزدیکان او پیشنهاد مال و اموال به او دادند تا دست از دعوت بردارد.

(۴) پس از شکسته شدن پیمان قریش و خروج بنی هاشم و بنی مطلب از شعب ابی طالب تا مانع گسترش دعوت شوند.

۳۷- در جریان کدام غزوه منافقان قصد توطئه قتل رسول خدا (ص) را طراحی کردند؟

- (۱) تبوک
 (۲) هوازن
 (۳) فتح مکه
 (۴) بنی المصطبلق

- ۳۸- کدام گزینه مبنای اصلی دستیابی ابوبکر به خلافت بود؟
- (۱) سبقت در گروش به اسلام
(۲) اصل و اعتبار قریشی بودن
(۳) نسبت خویشاوندی با پیامبر
(۴) شیخیت و کارآزمودگی
- ۳۹- کدام مورد درباره ریشه اصلی مشکلات و انحرافات تدریجی در تاریخ اسلام پس از رحلت رسول خدا(ص) درست است؟
- (۱) رقابت و کشمکش‌های قبیله‌ای که همواره مؤثر در انتخاب خلیفه و حاکمان بلاد اسلامی بود.
(۲) در سقیفه، مسئله سران و بزرگان مسلمان این نبود که حکومت و جامعه اسلامی چگونه باید اداره شود.
(۳) رقابت‌های قبیله‌ای و بعداً قومی سبب بروز اختلاف و از میان رفتن وحدت اجتماعی و سیاسی مسلمانان گردید.
(۴) اساساً تنوع قبیله‌ای و قومی موجود در جهان اسلام، بدون ایده و طرحی وحدت‌بخش در تعالیم اسلام مشکلات و انحرافات را دامن می‌زد.
- ۴۰- کدام یک از اقوام، از عرب بائده بودند و هر یک در کدام منطقه جزیره العرب ساکن بود؟
- (۱) حمیر و کهلان - حمیر در جنوب و کهلان در شمال
(۲) حمیر و کهلان - حمیر در شمال و کهلان در جنوب
(۳) قوم عاد و ثمود - عاد در شمال و ثمود در جنوب
(۴) قوم عاد و ثمود - عاد در جنوب و ثمود در شمال
- ۴۱- اساس قدرت کدام یک از حکومت‌های مسلمان در مغرب بر بنیان قبایل هفتگانه و تعیین اصحاب عشره و سپس اصحاب خمسین به عنوان مشاوران حاکم بود؟
- (۱) موحدین
(۲) مرابطین
(۳) حفصیان
(۴) ادریسیان
- ۴۲- اقدام مهم فرهنگی حکم بن عبدالرحمٰن اموی (۳۵۰-۳۶۶) در اندلس چه بود؟
- (۱) تأسیس مدارس
(۲) استنساخ قرآن و کتب حدیث
(۳) پشتیبانی مالی از فقهاء و محدثان
(۴) گردآوری کتاب‌ها و تشکیل کتابخانه
- ۴۳- در خصوص اقدامات محمد بن ابی عامر با هدف تثبیت قدرت سیاسی خود، کدام گزینه نادرست است؟
- (۱) کاهش قدرت حاکمان محلی و نفوذ
(۲) واگذاری مناصب حجاجت و وزارت به فرزندان
(۳) استفاده از توان سیاسی بزرگان صقاله
- ۴۴- «خلیج امیرالمؤمنین» را در مصروفه کسی و با کدام هدف ساخت؟
- (۱) عمر و عاص - رساندن آذوقه به مدینه
(۲) فرزند عبدالله بن زبیر - رساندن داوطلبان جنگی به مکه
(۳) محمد بن طفح - گسترش تجارت و تسلط بهتر بر مکه و مدینه
(۴) احمد بن طولون - گسترش تجارت و دسترسی آسان به دریای سرخ
- ۴۵- نخستین جنگ عثمانی - مملوکی کدام و پیامد آن چه بود؟
- (۱) هجوم سلطان سلیمان به شام - از دست رفتن کل شام
(۲) جنگ دریایی در مدیترانه - الحاق قبرس به قلمرو عثمانیان
(۳) حمله عثمانیان به حلب - از دست رفتن شهرهای شمالی شام
(۴) حمله عثمانیان به کیلیکیه - برقراری آتش‌بس و بازگشت حاکمیت ممالیک

- ۴۶- با اعلام خلافت حافظ‌الدین الله، کدام گروه اسماعیلیان از خلافت فاطمی مصر جدا شدند؟

(۱) اسماعیلیان یمن که به «طیبی» موسوم شدند.

(۲) اسماعیلیان شام که به «دروزی» موسوم شدند.

(۳) اسماعیلیان ایران و شام که «نزاری» نام گرفتند.

(۴) اسماعیلیان مغرب که بعدها «سلیمانی» لقب گرفتند.

- ۴۷- کدام مورد از ویژگی‌های دوره «زنگیان و ایوبیان» نیست؟

(۱) روی‌آوردن به سنتی گری

(۲) ادامه نظام اقطاع سلجوقی

(۳) ارتقای جایگاه عالمان دینی در حاکمیت

(۴) یکسان‌سازی ترکیب قومی لشکریان

- ۴۸- کدام گزینه درباره «روابط ایوبی - صلیبی» نادرست است؟

(۱) جنگ سوم صلیبی واکنش پاپ و پادشاهان اروپایی به آزادسازی بیت‌المقدس بود.

(۲) پیروزی صلاح‌الدین ایوبی در نبرد حطین موجب آزادسازی مناطق وسیعی از سرزمین‌های اشغالی و باز پس‌گیری بیت‌المقدس شد.

(۳) حرکت سپاه بارباروس به سوی شام موجب وحشت مردم شد و نقش عمدت‌ای در پیروزی صلیبیان در جنگ سوم صلیبی داشت.

(۴) ریچارد شیردل شهرهای مهم بندگی از عکا تا عسقلان را از تصرف صلاح‌الدین خارج کرد و مشکلات دو طرف موجب انعقاد صلح رمله شد.

- ۴۹- روابط کدام دولت، همواره با خلافت عباسی دوستانه بود؟

(۱) طولانیان (۲) زیاریان (۳) صفاریان (۴) اخشیدیان

کدام گزینه از عوامل سرازیر شدن ترکمانان به آذربایجان، پس از استقرار سلجوقیان نیست؟

(۱) درمهای حاصلخیز و قابل کشت آذربایجان

(۲) مراعع مناسب برای احشام صحراء‌گردان آذربایجان

(۳) امکان عمل به سنت دیر پایی غزا با کفار از این منطقه

(۴) پیوستگی زبانی و فرهنگی ترکمانان با مردم آذربایجان

کدام خاندان حکومتگر، خراجکزار سلجوقیان و خوارزمشاهیان بودند؟

(۱) اتابکان کرمان (۲) احمدیلیان مراغه (۳) اتابکان سلغزی فارس (۴) ایلدگزیان آذربایجان

- ۵۲- در دوره نخستین سلاطین ایلخانی، در دستگاه حکومتی کدام گروه‌ها با هم رقابت می‌کردند؟

(۱) ایرانیان و تورانیان (۲) شاهزادگان مغول و ایرانیان

(۳) ترکمانان و شاهزادگان مغول (۴) اشرف فئوال ایلی و شاهزادگان مغول

- ۵۳- نبرد «عين جالوت» در چه سالی رخ داد و پیامد آن چه بود؟

(۱) ۶۵۸ - پایان پیشوای مغولان به‌سوی سرزمین‌های غربی جهان اسلام

(۲) ۶۵۸ - صرفنظر کردن مغولان از رویارویی با ممالیک برای همیشه

(۳) ۶۶۵ - همسایگی مغولان و ممالیک و آغاز سلسله‌ای از درگیری‌ها

(۴) ۶۶۵ - پایان باور به شکستناپذیری مغولان

- ۵۴- کدام گزینه از اقدامات تیمور در جریان یورش هفت ساله نیست؟

(۱) حمله به گرجستان (۲) تصرف شهر سیواس

(۳) حمله به اصفهان و کشتار مردم (۴) تصرف ابلستان و ملاطیه

- ۵۵- کدام گزینه، نتیجه سیاست استخدام گسترده ترکان در دستگاه خلافت عباسی از سوی معتصم بود؟
- ۱) خارج شدن خلافت از مسیر عربی - ایرانی پیشین
  - ۲) تضعیف قدرت خلافت و پیدایش حکومت‌های مستقل
  - ۳) نارضایتی برخی از عرب‌ها و برپایی قیام‌هایی برضد معتصم
  - ۴) کوتاه شدن کامل دست ایرانیان از خلافت و خشکیدن سرچشمه‌های علوم عقلی
- ۵۶- کدام اتفاق مهم در دوره خلافت مسترشد، در دستگاه خلافت عباسی رخ داد؟
- ۱) بازگرداندن نسبی قدرت خلیفه
  - ۲) افزایش قدرت سلاجقه و ضعف خلافت
  - ۳) کوشش خلیفه برای برقراری مناسبات دوستانه با سلجوقیان
  - ۴) گسترش نفوذ سلاجقه در شرق و عدم دخالت در امور عراق
- ۵۷- مهم‌ترین اقدام محمد بن علی در جریان دعوت عباسیان چه بود؟
- ۱) سپردن امر دعوت به ابوسلمه خلال
  - ۲) گسترش دعوت در مناطق عربی
  - ۳) اعزام ابومسلم به خراسان
  - ۴) تشکیل شبکه مخفی دعوت
- ۵۸- قلمرو سامانیان میان کدام حکومت‌ها تقسیم شد؟
- ۱) غزنویان - آل بویه
  - ۲) قراخانیان - غزنویان
  - ۳) قراختائیان - غزنویان
- ۵۹- عمدۀ توان سامانیان از دوره نصر اول تا پایان این حکومت، صرف کدام مسئله شد؟
- ۱) جنگ با کافران در مرزهای شرقی
  - ۲) روپارویی با خطر روزافزون غلامان ترک
  - ۳) مقابله با توطئه‌چینی‌های خلافت عباسی
- ۶۰- کدام عبارت درباره مناسبات صفاریان و خلیفه عباسی نادرست است؟
- ۱) صفاریان برای کسب مشروعيت از خلیفه هیج کوششی نکردند.
  - ۲) صفاریان پس از شکست دادن طاهریان، برای جلب نظر و اعتماد خلیفه عباسی کوشیدند.
  - ۳) صفاریان برای سرکوب خوارج که دشمنان خلیفه عباسی بودند کوشش‌های بسیاری کردند.
  - ۴) یعقوب لیث و برادرش عمرو، پس از فتوحات خود در نواحی شرقی، هدایایی برای خلیفه می‌فرستادند.
- ۶۱- تمدن اسلامی، حاصل کدام فرایند تاریخی بوده است؟
- ۱) فهم و تفسیر مسلمانان از نصوص دینی قرآن و سنت
  - ۲) ترکیب آموزه‌های اسلامی با مواریث تمدنی دیگر اقوام و ملل
  - ۳) رشد و شکوفایی آموزه‌های اسلامی در متن حیات تاریخی مسلمانان
  - ۴) ترکیب مواریث تمدنی دیگر اقوام و ملل در فضای سیاسی جهان اسلام
- ۶۲- کدام گزینه درباره نقش و تأثیر آموزه‌های قرآن و سنت در شکل‌گیری هنرهای اسلامی بنابر اقتباس از مواریث هنری دیگر اقوام درست است؟
- ۱) در نیازسنجی نهاد و نظام سیاسی مسلمانان از مواریث اخذ شده هنری دیگر اقوام همچون اینهای درباری و دیوانی تأثیرگذار بود.
  - ۲) با تأکید بر نفی هرگونه مفاهیم و مظاهر شرک‌آلود در مواریث هنری اقوام، همه اشکال و کارکردهای آن‌ها را تأیید کرد.
  - ۳) در معنابخشی و ارزش‌گذاری بر هنرهای اسلامی مأخذ از مواریث دیگر اقوام، تأثیرگذار بود.
  - ۴) بنا به اصل نیاز اجتماعی، در تجویز رواج همه اشکال هنری دیگر اقوام نقش و تأثیر داشت.

- ۶۳- هنر شهرسازی اسلامی به دست مسلمانان در ساخت کدام شهر نمود خاص و جامعی پیدا کرد؟
۱) بغداد ۲) مدینه ۳) کوفه ۴) فسطاط
- ۶۴- ترکیب آموزه‌های مفهومی و ارزشی هنر اسلامی با سنت‌ها و مواريث هنر و معماری ایرانی، پس از فتح کدام منطقه ایران آغاز شد؟
۱) فارس ۲) آذربایجان ۳) ایالت جبال ۴) خراسان بزرگ
- ۶۵- ایجاد مناره‌های حلزونی یا زیگوراتی، تحت تأثیر کدام سبک معماری پدید آمده و دو نمونه بارز آن در معماری اسلامی کدام است؟
۱) رومی - جامع ابن طولون و زیتونه ۲) ایرانی - جامع سامراء و ابن طولون
- ۶۶- کدام گزینه درباره «دیوان النفقات» نادرست است؟
۱) در عهد عباسیان ایجاد شد. ۲) به هزینه‌های دارالخلافة رسیدگی می‌کرد.
۳) به هزینه‌های همه دواوین رسیدگی می‌کرد. ۴) به هزینه‌های شخصی خلیفه رسیدگی می‌کرد.
- ۶۷- منظور از «بیتالمدرس» در عبارت «ما کان فی خزانة کتب یحیی و فی بیت مدرسه کتاب الـ له فیه ثلاث نسخ» چیست؟
۱) مدرسه ۲) حجره مدرسه ۳) قرائت خانه ۴) خانه مدرس
- ۶۸- در مرحله آغازین تاریخ مدارس، کدام تحول در روش‌های تدریس و متون آموزشی رخ داد؟
۱) روش‌های قدیمی مانند سمع و املاء کنار گذاشته شد و روش‌های جدید مانند مناظره گسترش یافت.
۲) آموزش متون درسی علوم دخیله ممنوع شد و روش‌های تدریس متن محور گسترش یافت.
۳) تحولی در روش‌ها و متون پدید نیامد و همچنان از سنت‌های پیشین پیروی می‌شد.
۴) روش‌های آموزشی و متون درسی در انحصار مذاهب فقهی درآمد.
- ۶۹- عوامل اصلی فراگیر نشدن رویکرد صوفیانه در نظام تعلیمی مسلمانان چه بود؟
۱) فردگرایی و نادیده انگاشتن علم حصولی و زندگی دنیوی
۲) نبود مقررات و ضوابط مشخص میان مرید و مراد و تسليیم‌پذیری مطلق مرید
۳) پایبند نبودن طریقت‌های صوفیانه به شریعت اسلامی و مخالفت‌های شدید شریعت‌مداران با آنان
۴) عدم اقبال عامه مردم از ریاضت‌های صوفیانه که موجب اختلال در زندگی روزمره و بهره‌مندی از مواهب دنیابی می‌شد.
- ۷۰- کدام رویکرد تعلیم و تربیتی، در تمدن اسلامی آثار بیشتری در وضع فرهنگی و اجتماعی به جا گذاشته است؟
۱) کلامی ۲) فقهی - اخلاقی ۳) فلسفی ۴) صوفیانه
- ۷۱- «عجایب المخلوقات» احمد طوسی، حاوی نقشه‌های کدام مناطق است؟
۱) همه اقالیم دارالاسلام براساس چهارده اقلیم مقدسی
۲) همه اقالیم دارالاسلام براساس بیست اقلیم اصطخری
۳) نقشهٔ عالم یا همان ربع مسکون به علاوه نقشهٔ هفت دریا
۴) دریای خزر، دریای روم، خلیج فارس و دو ایالت جبال و سند
- ۷۲- ارتباط اقیانوس هند با اقیانوس اطلس از طریق تنگه‌هایی در جنوب جبال القمر، نخستین بار از سوی کدام جغرافیدان مطرح گردید؟
۱) ابوریحان بیرونی ۲) بطیموس قلوذی ۳) شریف ادریسی ۴) مسعودی
- ۷۳- نقشهٔ عالم که بر شبکه‌ای از خانه‌های مربع شکل ۵ درجه‌ای ترسیم شده، از آن کدام جغرافیدان مسلمان است؟
۱) مستوفی ۲) حافظ ابرو ۳) ادریسی ۴) بیرونی

- ۷۴- کدام یک از سرزمین‌های مفتوحه، منبع غنی معادن طلا برای فاتحان مسلمان بود؟
۱) عراق و مصر
۲) مغرب و اندلس
۳) قفقاز و آرمینیه
۴) جنوب شرقی آفریقا و سودان
- ۷۵- کدام گزینه ویژگی مطالعات غربی‌ها در زمینه جغرافیا و جغرافیانگاری اسلامی محسوب می‌شود؟
۱) نوعی خدمت برای شناساندن جغرافیانگاران اسلامی است.
۲) برای شباهه‌افکنی و القاء نظرات خاص در میان مسلمین است.
۳) با وجود تنوع مطالب، فارغ از جنبه‌های مردم‌شناسی است.
۴) دارای پیوند مستقیم با مقاهم ارزشی و عقیدتی است.
- ۷۶- کدام گزینه درباره پیامد کنگره‌های خاورشناسی درست است؟
۱) گردهمایی خاورشناسان منظم می‌شد.
۲) بعد این‌المللی مطالعات اسلامی تحکیم می‌شد.
۳) امکان آشنایی خاورشناسان اروپایی و آمریکایی فراهم می‌شد.
۴) رهیافت شرق‌شناسی غرب با دستاوردهای شرقی نهادینه می‌شد.
- ۷۷- کدام گزینه درباره نظر اکثر خاورشناسان در مورد پیامبر (ص) نادرست است؟
۱) در قول و فعل صادق بود و براساس وحی سخن می‌گفت.
۲) روایات شفاهی مردم را گردآوری و از آن‌ها بهنام وحی سخن می‌گفت.
۳) در قول و فعل صادق بود، ولی از آنچه می‌دید یا می‌شنید، سخن می‌گفت.
۴) از مؤثرات یهود و مسیحیان و نیز اساطیر ادیان به نام وحی سخن می‌گفت.
- ۷۸- تفاوت اصلی و وجه تمایز و امتیاز خاص تاریخ‌نگری نوین غربی در مقایسه با تاریخ‌نگری غالب سنتی کدام است؟
۱) شناسایی انواع گوناگون منابع تاریخی
۲) غلبة روش تحلیلی
۳) توجه به عنصر تغییر و تحول حیات تاریخی انسانی
۴) بر جسته شدن موضوعات اقتصادی در تاریخ‌نگاری
- ۷۹- آثار کدام مورخ بر جسته عثمانی در قرن یازدهم هجری از نظر محتوا و تنوع مطالب، نقطه عطف در تاریخ‌نگاری عثمانی به حساب می‌آید؟
۱) عاشق پاشازاده
۲) منجم باشی
۳) ادریس بدليسی
۴) کاتب چلبی
- ۸۰- کدام مورخ دوره تیموری از نزدیکان تیمور، شاهرخ و بایسنقر میرزا بود و در بسیاری از جنگ‌های تیمور و شاهرخ شرکت داشت و نام کتاب او کدام است؟
۱) حافظ ابرو - خلفرنامه
۲) نظام الدین شامي - ظفرنامه
۳) حافظ ابرو - مجمع التواریخ السلطانیه
۴) نظام الدین شامي - مجمع التواریخ السلطانیه
- ۸۱- با تألیف کدام کتاب، تاریخ‌نگاری در هند روند منظمی پیدا کرد؟
۱) طبقات ناصری منهاج سراج
۲) منتخب التواریخ عبدالقدیر بداؤنی
۳) تاریخ فیروزشاهی ضیاء الدین برقانی
۴) چچ‌نامه یا فتح‌نامه سند علی بن حامد کوفی
- ۸۲- کدام کتاب به شیوه طبقات تألیف شده و هر طبقه یک دوره ده ساله را دربرگرفته است؟
۱) کتاب الطبقات خلیفة بن خیاط
۲) طبقات الشافعیه الکبری سبکی
۳) الطبقات الکبری ابن سعد
۴) تاریخ الاسلام ذهبي
- ۸۳- دقت در ذکر جزئیات و خدادهای تاریخی از ویژگی‌های بر جسته کدام منبع تاریخی است؟
۱) فتوح البلدان بلادزی
۲) المغازی واقدی
۳) السیرة النبوية ابن هشام

- ۸۴- کدام کتاب نمونه اولیه در شیوه تنظیم الفبایی یا فرهنگ‌نامه‌ای است؟
۱) آسد الغایة ابن اثیر
۲) تاریخ دمشق ابن عساکر
۳) وقایات الاعیان ابن خلکان
۴) تاریخ بغداد خطیب بغدادی
- ۸۵- کدام یک از مفاهیم جغرافیایی از طریق هند به جغرافیای اسلامی راه پیدا کرد؟
۱) ظاهری بودن گردش روزانه افلاک به سبب حرکت وضعی زمین
۲) نظام «هفت کشور» و «هفت اقلیم» در تقسیم‌بندی ربع مسکون
۳) مفهوم «الارض المجهولة» یا سرزمین ناشناخته در نیم‌کره جنوبی
۴) مفهوم «بحرالروم» و بحر فارس که به‌وسیله بزرخ (تنگه سوئز) از هم جدا می‌شوند.
- ۸۶- اسطر لاب متفاوت ابوسعید سجزی، که مبتنی بر حرکت وضعی زمین بود، به چه نامی معروف است؟
۱) زورقی
۲) کروی
۳) مسطح
۴) مُسَرْطَن
- ۸۷- یحیی بن خالد بر مکی برای ترجمه کدام اثر، دستور داد تا «گروه ترجمه» تشکیل شود؟
۱) همه آثار بطلمیوس
۲) الماجسطی بطلمیوس
۳) آثار نجومی ایرانی همچون زیج شاهی
۴) آثار نجومی هندی همچون سندھن
- ۸۸- شاخص مکتب نجومی مراغه چه بود؟
۱) مدل جدید حرکت ستارات
۲) رد کامل هیئت بطلمیوسی
۳) ابداع در آبراز و آلات نجومی
۴) اصلاح آرای پیشین درخصوص صور الکواكب
- ۸۹- کدام مورد درخصوص فواید و کارکردهای طبقه‌بندی علوم، نادرست است؟
۱) مراتب علوم را می‌نمایاند.
۲) از وسعت علوم و ارتباط میان آن‌ها خبر می‌دهد.
۳) موجب رشد و تحول علوم در زمان خود می‌شود.
۴) از وضعیت علمی و رویکرد به انواع علوم حکایت می‌کند.
- ۹۰- کدام گزینه درباره «محمد بن زکریای رازی»، نادرست است؟
۱) روش طبی او در مقایسه با پزشکان قرون اولیه اسلامی بیشتر مبتنی بر تجربه و طب بالینی بود.
۲) در کامل الصناعة فی الطب یا الطب الملکی نظریه جدیدی درباره آبله و سرخک ارائه کرده است.
۳) در طب اسلامی به جالینوس عرب شهرت دارد و در آثار طبی خود از جالینوس متأثر است.
۴) در نقد برخی از آرای طبی جالینوس کتاب الشکوک علی جالینوس را تألیف کرد.

